

UZZINAI

Par putekljaino lauku ceļu stāvokli katram savs viedoklis, bet skaidrs viens – kaut saremontē kādu pāris kilometru posmu, desmitiem kilometru aizvien ir bedrēs, ceļmalas ieaugušas krūmos, grāvju, kur notecēt ūdenim, nav. Pamazām jau situācija uzlabojas un kļūst cerīgāka. Lauku grants ceļu sakārtošanai pašvaldībām pieejams Eiropas Savienības (ES) finansējums.

Izanalizējot situāciju Latvijā, tika secināts, ka 2011.gadā 39% autoceļu ar grants segumu un vairāk nekā 27% autoceļu ar melno segumu ir klasificējami kā sabrukušī un tiem nepieciešama pārbūve. Pašvaldības lauku teritorijā ar savā budžetā pieejamajiem finanšu līdzekļiem pārsvarā var nodrošināt tikai ceļu uzturē-

šanu un saglabāšanu, bet ne esošo ceļu pārbūvi vai jaunu izbūvi, un tas negatīvi ietekmē uzņēmējdarbības attīstības iespējas un iedzīvotāju labklājību.

2015.gadā tika sākts pasākums “Pamatpakalpojumi un ciematu atjaunošana lauku apvidos”, kas atbalsta pašvaldības lauku ceļu izbūvi un pārbūvi atbilstoši teritorijas plānošanas dokumentos noteiktajām prioritātēm un rīcības plānam, lai veicinātu uzņēmējdarbības attīstību, tādējādi uzlabojot arī iedzīvotāju dzīves vidi, lai sekmētu pilsētu un lauku mijiedarbību, kā arī nodrošinātu darbavieta un pakalpojumu pieejamību. Turklāt transporta infrastruktūrai ir būtiska nozīme uzņēmējdarbības attīstībā.

Pretendējot uz Eiropas naudu grants ceļiem, katrā novadā notika iedzīvotāju sanāksmes, kurās tika apspriests, vērtēts, kuri

būs tie ceļi, kas katrā pagastā pārbūvējami vispirms. Programmā arī noteikts, ka prioritāri atbalstāms objekts, kas ļauj veicināt lauksaimniecības uzņēmējdarbības konkurētspēju attiecīgajā teritorijā, lai nodrošinātu efektīvāku ceļa infrastruktūras attīstību un ievērotu vietējo uzņēmēju intereses. ES un valsts atbalsts noteikts, ņemot vērā novada kopējo grants ceļu kopgarumu, reģistrēto lauksaimniecības dzīvnieku skaitu un laukaugu platības. Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) Latvijas Lauku attīstības programmas pasākumu no 2014.-2020.gadam “Pamatpakalpojumi un ciematu atjaunošana lauku apvidos” uzrauga Zemkopības ministrija un Lauku atbalsta dienests. □

Pirmā pieredze rada pārdomas

Katrā lauku pašvaldībā nopietni izvērtēts, ko par atvēlēto naudu var izdarīt un kur to visvairāk nepieciešams ieguldīt.

Pērn bija izdevīgāk

Raunas novads šaipusē bija viens no pirmajiem, kas sāka īstenot ceļu atjaunošanas projektus. Pārbūvēti divu grants ceļu posmi Raunas pagastā – Cimza - Dravēli (posmā līdz Jāņaskolai) un Draudzības trase (posmā no Rozēm līdz krustojumam ar valsts autoceļu V298). Cimza - Dravēli trīs kilometri izmaksāja 108 245 eiro, bet 5,3 kilometri Draudzības trases - 224 131 eiro.

“Vieni no pirmajiem sākām šos projektus. Pagājušajā gadā cena būvdarbiem bija laba, šogad tā ir divreiz lielāka, var izdarīt uz pusi mazāk. Šis, manuprāt, ir sliktākais gads, lai pārbūvētu grants ceļus. Gan konkurence ceļu būvniekiem ir maza, jo darba pietiek, gan cena augsta,” vērtē Raunas novada domes priekšsēdētāja Evija Zurge un piebilst, ka patlaban notiek pārējo plānoto pārbūvējamo ceļu projektēšana.

Cik vietās īpašumam vajadzīgs pievedceļš

Katrā novadā ir sava pieredze pasākuma “Pamatpakalpojumi

un ciematu atjaunošana lauku apvidos” projektu īstenošanā.

Pērn Amatas pagastā nodeva ekspluatācijā pārbūvēto ceļa posmu Amatas skola – Gribuļi – Lielmārči. Par 158 677 eiro sakārtoti četri kilometri. Šogad tiks pabeigts 6,51 kilometru garais ceļa Zaube – Galiņi posms, kur darbiem paredzēti 206 722 eiro.

“Pabeigsim ceļu Zaubes pagastā, tad izstrādāsim projektus Nītaures un Skujenes pagasta ceļu posmiem. Ceļu pārbūve Amatas un Zaubes pagastā iemācījusi, ka nedrīkst sasteigt projektēšanu, jo pēc tam novērst kļūdas ir gan laikietilpīgi, gan dārgi. Radušies arī diezgan daudzi jautājumi, kā tiek izlietota nauda. Ja uz katru kadastra vienību, nevis īpašumu būvējam nobrauktuvi, un uz ceļa Zaube-Galiņi ir 50 nobrauktuves, tie ir 50 tūkstoši eiro. Caurteka un grants, vēl darbs, lētāk neiznāk. Uz ceļa Amatas pagastā ir izbūvētas 46 nobrauktuves un ierīkotas 42 caurtekas. Labi redzams, ka gada laikā uz vairākiem īpašumiem nevienam nav braucis un nobrauktuve nav izmantota. Ir ar šiem cilvēkiem jāvienojas, viņiem jābūt godprātīgiem, nevaram no katra projekta plēst arī naudu. Ja tuvākajos gados nebraukšu uz savu tīrumu no pagasta ceļa, tas jāapzinās. Esmu dzirdējusi sakām, ka varbūt kādreiz to lauku – kadastra vienību - atdalīšu, tad vajadzēs. Projektēšanas laikā ar cilvēkiem daudz un nopietni jārunā,” pārdomās dalās Amatas novada domes priekšsēdētāja Elita Eglīte.

Līdzīga pieredze ir arī citos novados. “Te ceļam vajag paplašinājumu, jo te stāvēs mašīnas. Un tur vēl otru, lai būtu ērtāk. Ja to nedarīsiet, mēs nesaskaņojam ceļa pārbūvi,” pieredzē dalās Pārgaujas novada vadītājs Hardijs Vents, bet Elita Eglīte uzsver, ka no katra kadastra īpašnie-

ka saskaņojums jādabū, citādi neko nevar izdarīt. “Ir vietas, kur pašvaldības ceļš iet caur īpašuma pagalmu. Vienā ceļa pusē ir māja, otrā, piemēram, kūts. Nevaram taču tos dažus metrus būvēt ceļu šaurāku, tad atkal platāku,” skaidro Elita Eglīte.

Lieljaudas tehnikai brauktuves pārāk šauras

Evija Zurge savukārt akcentē, ka ne mazums pārmetumu dzirdēts par pārāk šauru ceļu, kurā zemnieki ar tehniku izmainīties nevar. “Platāku ceļu izbūvēt nevar, jo blakus ir privātīpašums,” viņa atgādina un piebilst, ka dažkārt rodas iespaids, ka it kā pārbūvē ceļus, bet tie nav vajadzīgi, jo lauksaimniecības tehnika nevar pa tiem izbraukt. “Pirms pārbūves gar ceļu grāvju nebija, divas plaujmašīnas viena otrai padeva ceļu, iebraucot tīrumā. Tagad tā izdarīt nevar,” skaidro Evija Zurge.

Jārēķinās ar katrā vēlmēm

Priekuļu novada domes priekšsēdētāja Elīna Stapulone vēl papildina, ka, tiklīdz sākas remontdarbi, cilvēki ir neapmierināti, jo viņiem radītas neērtības. Vienas nakts laikā diemžēl ceļu pārbūvēt nevar,” uzsver pašvaldības vadītāja un pastāsta, ka pirmās kārtas plānotie darbi pabeigti, tiek gaidīti saskaņojumi nākamajiem. Pārbūve veikta ceļam Auniņi – Dzeguzes posmā 3,8.

km - 5,6. km Mārsnēnu pagastā, izmaksas - 93 681 eiro, Kainaži – Sarkaņi posmā 0,00. km – 0,9. km, 2. km – 2,60. km Liepas pagastā, izmaksas - 107 334 eiro, Kalāči – Irbītes posmā 2,00. km – 2,60. km Liepas pagastā, izmaksas - 37 314 eiro, Sīkuļi – Lisa posmā 2,00. km – 3,40. km Mārsnēnu pagasta, izmaksas - 81 912 eiro.

Līgatnes novadā divu grants ceļu - Rūpnieki – Ratnieki un uz Asaru ezeru posmu pārbūvei iepirkums bija pavasarī. Novada domes priekšsēdētājs Ainārs Šteins atzīst, ka cena tam brīdim bijusi pieņemama. “Gaidām, kad tiks noslēgts finansējuma līgums, būvnieki gatavi sākt strādāt. Kilometrs izmaksā ap 60 tūkstoši eiro. Protams, katram ceļam citas izmaksas. Kaut vai tās pašas nobrauktuves un caurtekas uz katru kadastra vienību izmaksā ļoti dārgi. Bet īpašnieks pasaka, man vajag. Lai varētu pārbūvēt ceļu, jārēķinās ar katra vēlmēm, bieži vien ne tik daudz vajadzībām,” pārdomās dalās Ainārs Šteins.

Pārgaujas novadā ar Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai atbalstu uzsākta četru grants ceļu posmu pārbūve 9,27 kilometru garumā. “Programmu īstenojam. Ceļu saraksts visiem zināms. Kamēr projektu apstiprināja, cena par darbiem pieauga. Ceļinieki strādā, būvuzraudzība savu darbu dara kārtīgi, darba gaitā arī projektētājs, ja rodas kādas nianšes, iesaistās,” pastāsta Pārgaujas novada vadītājs un piebilst, ka tiek meklēti dažādi risinājumi, lai ceļu stāvokli novadā uzlabotu. Piesaistot ES finansējumu, ceļš tiek pārbūvēts, bet pašvaldība par saviem līdzekļiem to asfaltē. Par saviem līdzekļiem pašvaldība ir atjaunojusi 2,9 km garo ceļa posmu Mazaiskrogs - Irbēni, kam jau uzliets asfalta segums. Noasfaltēts arī Auciems – Ziemeļi un ceļš uz Ungurmuižu. “Mums jāmacās uzticēties profesionāļiem. Ceļu projektētāji un būvnieki tomēr labāk zina, kas un kā jādara. Bet, protams, vienmēr ir cilvēki, kuri ir kompetenti visos jautājumos, arī ceļu būvē,” piebilst Hardijs Vents.

Darbu sākšana kavējas

Jaunpiebalgas novadā, kā atzīst novada domes priekšsēdētājs Laimis Šāvējs, neveicas ar projektētājiem. “Viens projekts ir gatavs, otrs top. Šogad darbus nesāksim, jo cenas ir neprognozējamas,” stāsta novada vadītājs un

piebilst, ka nelieliem ceļu remontdarbiem vispār nevar dabūt būvniekus.

Vecpiebalgas novada domes priekšsēdētājs Indriķis Putniņš uzsver, ka, domājot par ceļu sakārtošanu, līdztekus tiek ieguldīts pašvaldības un ES finansējums. “Aizķeršanās bija saskaņojumā par finansējumu, bija jāizlabo juridiskas neprecizitātes, bet būvnieki ir gatavi darbam. Trīs projekti tiks īstenoti Dzērbenes, Inešu pagastā un Taurenas un Vecpiebalgas pagastā,” pastāsta Vecpiebalgas novada vadītājs. Šo ceļu pārbūve tiks veikta par ELFLA līdzfinansējumu. Ilgi gaidīta ir ERAF programmas projekta “Uzņēmējdarbības attīstībai nepieciešamās infrastruktūras attīstība Vecpiebalgas novada Inešu pagastā” Inešu industriālās zonas asfaltēšanas īstenošana. Iepirkumā bija pieteikušies trīs pretendenti, darbi tiks veikti par 421 870 eiro, dārgākais piedāvājums bija 547 777 eiro.

Ir standarti, ir iedzīvotāju viedokļi

Katra pašvaldība cenšas izmantot visas iespējas, lai saremontētu savus ceļus. Par tiem ikdienā nākas uzklaušīt ne mazums pārmetumu. Bieži vien pat nepamān, ka nomainīta kāda caurteka, ceļš ziemā iztīrīts, vasarā nogreiderēts. Tas ir pašsaprotami, jo iedzīvotājiem jānodrošina izbraucami ceļi. Vairāki pašvaldību vadītāji atzina, ka aizvien var tikai brīnīties par cilvēku neiecietību, nevēlēšanos redzēt tālāk par savu pagalmu.

“Par standartiem ir jārunā. Ne jau mēs izdomājam, cik dziļam jābūt grāvim,” saka Elita Eglīte, bet Ainārs Šteins atzīst: “Līdz šim tādu problēmu nebija. Kad ceļinieki uz valsts autoceļa Līgatne – Ķempji izraka grāvjus, priecājāmies un arī apsvērām, kā braukt. Ziemā ir problēmas, abās pusēs ceļam ir lauks, apkārt viss balts, nesaproti, kur ceļa mala, kur jau grāvis. Vietējie jau katru līkumu zina, bet svešiniekam nav viegli.”

Var vien piebilst, ka ELFLA ceļu pārbūves projektu uzraudzība ir pieci gadi pēc tā īstenošanas. □

FAKTI

Līdz 2020.gadam lauksaimniekiem un pārējiem pasākuma atbalsta saņēmējiem būs pieejams finansējums ieguldījumiem 126 635 591 eiro apmērā, no kura 86 112 202 eiro ir Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) finansējums un 40 523 389 eiro – valsts finansējums.

- Amatas novads - 0,97
- Cēsu novads - 0,38
- Jaunpiebalgas novads – 0,39
- Līgatnes novads – 0,31
- Pārgaujas novads – 0,76
- Priekuļu novads – 0,91
- Raunas novads – 0,58
- Vecpiebalgas novads – 0,77 miljoņi eiro.

Lappusi sagatavoja **SARMĪTE FELDMANE**

Publikācijas sagatavotas ar Valsts reģionālās attīstības aģentūras finansiālu atbalstu no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem.

Mērķprogrammā “Reģionālo un vietējo mediju atbalsta programma” atbalstīts projekts nr. Nr.2/MEDIA/18/013

Valsts reģionālās attīstības aģentūra

Grāvji sagādā raizes

■CEĻŠ LABS, BET... Aivars Pētersons rāda, kā caurteka pie nobrauktuves pagalmā pamazām aizskalojas ar granti.

“Vecgribuļu” saimnieks Aivars Pētersons atzīst, ka pārbūvētajam ceļam ir gan labās, gan sliktās puses. Brauktuve ir laba, bet... grāvji pārspīlēti sarakti. Pašā ceļa malā, uz grāvja malas, atrodas veca kūtiņa.

“Ūdens pie kūtiņas gadiem notecēja bez grāvja, jo tālāk ir ie-leja. Izraka grāvi, tagad ēkā plai-sa, gāžas kopā. Iepriekš varēja pie

kūtiņas piebraukt, augšā salādēt sienu, tagad nekā. Lai sienu sa-vestu, jābrauc pagalmā. Lai tiktu uz tīrumu, jābrauc caur ābeļdār-zu,” par pārmaiņām, kas ietekmē-jušas ikdienu, stāsta Aivars un at-klāj, ka vēl pirms ceļa atjaunoša-nas bijusi iecere vecās kūtiņas da-ļu uz ceļa pusi pārbūvēt, tagad tā jājauc nost un jāceļ patālāk. Lai to darītu, nepieciešams projekts, un tās ir papildu izmaksas. Aivars Pētersons visvairāk ir ne-apmierināts ar grāvjiem. “Ziemā grūta braukšana, ja grāvis pilns ar sniegu, nesaproti, kur ceļa mala. Pie mājas iebrauktuves iesprau-žam mietiņus, lai paši saprastu, kur grāvis. Arī tagad, nobraucot tuvāk grāvim, mašīna var tajā ie-slīdēt. Daudzi baļķinieki brauc,

viņi arī turas tālāk no malas. Citiem braucējiem problēmas - kā tikt tādām garām. Agrāk ceļš bija platāks un braukšana droša-ka. Gar ceļmalu auga bērzu birzs, to nozāģēja, jo par tuvu ceļam. Tagad sastādīju lazdas, lai sargā no putekļiem,” viedokli pauž amatietis un piebilst, ka dzīvot tu-vu pagasta ceļam ir gan ērti, gan neērti. Ziemā pašiem jāiztīra tikai dažu metru iebraucamais ceļš, to-ties vasarā jārēķinās ar putekļiem. Lai nokļūtu “Vecgribuļu” tīru-mos, jāpabrauc arī pa pagasta ce-ļu. “Ja braucu ar plaujmašīnu, ar pretimbraucēju izmainīties nevar. Agrāk vienkārši pabraucu malā. Jaunās nobrauktuves šauras, trak-tors ar piekabi izgriezties nevar. Vairs taču neviens nebrauc ma-ziem traktoriņiem, siena ruļļus ved garās piekabēs,” stāsta A. Pētersons.

Aivars rāda caurteku pie ie-brauktuves mājā. “Tā aizskalo-jas, no pagājušā rudens jau gan-drīz līdz pusei pilna ar granti. Suns līda iekšā, tāpēc abos galos pieliku režģus. Ja rudens būs lie-tains un atkal ceļa malas skalo-sies, grāvji kļūs lēzenāki, tikai brauktuves malas gan nebūs dro-šas,” skaidro amatietis.

Kamēr ceļa malā runājamies, garām aizbrauc vairākas mašīnas. Aivars stāsta, ka vasarā brīvdie-nās daudzi braukuši uz Asaru eze-ru. “Brauc ātri, nepadomā, ka te-pat ir pagalmā, ka bērns vai suns var izskriet. Tā jau ir visur – jo la-bāks ceļš, jo ātrāk brauc. Putekļu mākonis nenosēžas,” pastāsta Aivars. □

■GRĀVIS PIE KŪTS SIENAS. Kad nebija grāvja, pie kūtiņas varēja piebraukt no ceļa puses un kūtsaugšā sa-likt sienu.

Labs ceļš, jābūt arī uzmanīgiem

Zemnieku saimniecība “Jaunlībieši” atrodas ceļa Amatas skola – Gribuļi – Lielmārci malā. Dažas īpašuma ēkas atrodas vienā, citas otrpus ceļam.

“Cik pareizi uzbūvēts, to zina profesionāli. Ko varu vē-lēties, ja ceļš ved caur pagal-mu! Putekļos dzīvojam, māju vismaz pasargā lielie koki. Satiksme ir intensīva, lai gan šķiet, ka šis ir neliels lauku ceļš,” saka saimniece Līga Stepe.

Viņa atceras daudzās saska-ņošanas, bija jāparaksta ne viens vien dokuments. “Liela daļa naudas aizgāja plānotā-jiem, nezinu, cik reizu brauca saskaņot. Gribēja grāvjus izrakt kalnā. Kur tad ūdens notecētu? Tagad uz visām pusēm notek un neko neizskalo. Solīja kai-miņam lēzenāku nobrauktuvi, neiznācis naudas. Vai nu uz mežu vajadzēja izbūvēt piecas iebrauktuves, vai tad kaimiņi nevar vienoties? Varbūt vairāk vajadzēja ieguldīt segumam.

Runāja, ka ceļam būs šķem-bu virskārta. Caurtekas droši vien ļoti dārgi izmaksāja. Rudens lietus pērn tās kārtīgi pārbaudī-ja,” pārdomās dalās zemniece un uzsver, ka pašvaldība cenšas ceļu uzturēt, bet daudz kas ir atkarīgs no greideristiem.

Sākumā, kamēr ceļš nebija piebraukts, tas šķitis ļoti šau-bīgs. “Grāvji ļoti biedēja. Varbūt tur, kur ceļa malā zivju diķis un nogāze, vajadzētu aiz-sargbarjeras. Bija grava, gar malu koki, bija drošība, ka auto aizķersies kokos, neieslīdēs dī-ķī. Tagad ceļa profils noapaļots, kad uz brauktuves ledus, mašī-na vienkārši slīd. Bija dienas, kad apledojuma dēļ piena mašī-na uz saimniecību brauca no Amatas skolas puses. Bīstamās vietas gan tika nokaisītas. Ieguvums, ka nu tikai retais ne-brauc uzmanīgi, augstais uzbē-rums attur no pārgalvības,” pa-stāsta amatiete, atzīstot, ka ma-zie akmentiņi plānākās riepas sasit.

Līga Stepe pastāsta, ka par savu ceļu sūdzēties nevar, savu-kārt pavasarī, braucot pa Asaru ceļu, džips grimis. “Kāds ir ceļš gar veco “Sēnīti”? Jāsaprot, ko var izdarīt un kādas ir prasības. Pašvaldība domā arī par tiem, kuri nedzīvo centrā,” saka Līga Stepe. □

Pretimbraucot nevar izmainīties

Raunā novada uzņēmēju un ministriju pārstāvju, un Saeimas deputātu tikšanās reizē tika ru-nāts arī par pārbūvētajiem grants ceļiem. “Ja viena traktora platums ir 2,30 metri un otram tāds pats, turklāt vēl aizmugurē piekabe, kā uz ceļa izmainīties?

Kaimiņš brauc pretī, viens no mums iebrauc tīrumā, izmainā-mies, bet, ja ir dziļi grāvji, kā to izdarīt? Projekti paņemti no Vācijas, kur pa tādiem ceļiem zemnieks brauc uz saviem lau-kiem. Mēs braucam pa pagasta ceļiem, kurus izmanto visi,” sacī-ja zemniece Dace Neiberga. Zemkopības ministrijas parla-

mentārais sekretārs Ringolds Arnītis atzina, ka par to sūdzēju-šies vairāki lauksaimnieki, jo brauktuves veido 4,5 metrus pla-tas, ierīko mazas kabatas, kurās arī nevar izmainīties. “Jārēķinās, ka lauksaimniecības tehnika šo-dien ir lielāka, smagāka nekā kādreiz, kad būvēja lauku ceļus. Uz meža ceļiem ir kabatas, lai

var izmainīties. Arī Satiksmes ministrijai esam lūguši, lai kaba-

tas ierīko pietiekami garas. Kādus pašvaldības pārbūvē grants ceļus, tas pašu pašvaldī-bu ziņā. Jārēķinās, ka blakus ir citi īpašumi,” skaidroja Zemkopības ministrijas parla-mentārais sekretārs Ringolds Arnītis. □

Lappusi sagatavojuši: **SARMĪTE FELDMANE**

Publikācijas sagatavotas ar Valsts reģionālās attīstības aģentūras finansiālu atbalstu no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem.

Mērķprogrammā “Reģionālo un vietējo mediju atbalsta programma” atbalstīts projekts nr. Nr.2/MEDIA/18/013

Valsts reģionālās attīstības aģentūra